

رفتار اطلاع‌یابی مدیران سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران

مریم‌السادات نواده^۱
دکتر فرشته سپهر^۲

چکیده

در پژوهش حاضر رفتار اطلاع‌یابی مدیران سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران مورد بررسی قرار گرفته است. روش پژوهش پیمایشی - توصیفی و ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه می‌باشد. جامعه آماری مورد مطالعه را ۸۰ نفر از مدیران سازمان تشکیل می‌دهند که از مجموع پرسشنامه‌های توزیع شده، ۷۲ پاسخنامه (۹۰ درصد) تکمیل و عودت گردیده است. یافته‌ها نشان می‌دهد جامعه مورد پژوهش، میزان نیاز خود به جست‌وجو و کسب اطلاعات را به ترتیب «زیاد» (۴۷/۱ درصد) و «بسیار زیاد» (۳۶/۱ درصد) عنوان می‌نمایند. «شناخت و اعتدالی اطلاعات تخصصی» بالاترین انگیزه جست‌وجوی اطلاعات نزد مدیران محسوب می‌گردد. از میان منابع چاپی مورد استفاده در کسب اطلاعات، به ترتیب، کتاب و مجلات فارسی؛ و در میان منابع غیرچاپی مورد استفاده، اینترنت و شبکه‌های اطلاع‌رسانی در اولویت اول و دوم قرار دارند. مهم‌ترین مجرای دستیابی آنان به اطلاعات، کتابخانه شخصی و گزارش‌های حضوری کارکنان است و لوح فشرده نوری را به‌عنوان پرکاربردترین ابزار تأمین اطلاعات مورد استفاده قرار می‌دهند. مهم‌ترین عوامل و مشکلات در عدم دستیابی مدیران به اطلاعات مورد نیاز، فقدان کتابخانه تخصصی در محل کار و عدم تناسب بین نیاز اطلاعاتی و منابع موجود در کتابخانه‌ها عنوان شده است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که میان ویژگی‌های فردی و رفتار اطلاع‌یابی مدیران سازمان فرهنگی شهرداری تهران رابطه معنی‌داری وجود ندارد و از مجموع ۱۵ مورد آزمون فرضیه تنها ۳ مورد تأیید شده است.

کلیدواژه‌ها

رفتار اطلاع‌یابی، اطلاع‌یابی، عوامل مؤثر بر رفتار اطلاع‌یابی، نیاز اطلاعاتی، مدیران فرهنگی - هنری، سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران.

۱. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی m.navadeh@yahoo.com

۲. عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

مقدمه

امروزه، با توجه به گستردگی اطلاعات، یکی از مسائل مهم، توزیع آن براساس نیاز واقعی استفاده‌کنندگان است. ویکری^۳ معتقد است افراد به‌طور مداوم به اطلاعات نیاز دارند و همه فعالیت‌ها دارای نیاز اطلاعاتی^۴ است (۴۴: ۱۴۵). صاحب‌نظران مختلفی از جمله پیسلی، کرافورد، و رابین^۵ معتقدند، نیاز اطلاعاتی افراد برحسب نوع کار، سابقه، تجربه کاری، رشته تحصیلی، و زمینه شغلی متفاوت است (۱۸: ۳۴؛ ۱۷: ۱۳). نیازهای اطلاعاتی، فرد را ناگزیر از قرارگرفتن در مسیر مجراهای اطلاعاتی نموده که به پیدایش رفتار اطلاع‌یابی^۶ می‌انجامد. رفتار اطلاع‌یابی یکی از فعالیت‌های اساسی بشر است که به یادگیری، حل مسئله و تصمیم‌گیری کمک می‌کند (۶۰: ۱۲) و شامل مشخص کردن هدف، روش، ابزار جست و جو، نوع اطلاعات مورد جست‌وجو، و شیوه‌های دسترسی به اطلاعات می‌باشد (۶۸: ۱۳۸) و منظور از آن رساندن اطلاعات صحیح و موثق در زمان مناسب، به شخص مناسب، و به شکلی قابل استفاده است که می‌تواند از اتلاف منابع، وقت، و دوباره‌کاری‌های غیرضروری بکاهد (۲۳: ۱).

شهر تهران به‌واسطه سابقه تاریخی در تحولات اجتماعی و جمعیت زیاد ساکن و مهاجر با فرهنگ‌های متفاوت و همچنین اهمیت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، و

آموزشی آن نیازمند برنامه‌ریزی‌های فرهنگی با پشتوانه مطالعاتی - تحقیقاتی است. بخش عمده‌ای از سیاست‌گذاری، طرح‌ریزی، و اجرای فعالیت‌های فوق بر عهده سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران می‌باشد. نیاز اطلاعاتی مدیران و متخصصان این سازمان در قبال توسعه فرهنگ و هنر در جامعه ایرانی و ارتقای فرهنگ شهرنشینی در تهران بزرگ، دامنه وسیعی از اطلاعات را دربرمی‌گیرد که تلاش برای کسب اطلاعات مورد نیاز، به پیدایش رفتار اطلاع‌یابی در میان آنان منجر می‌گردد.

اصلی‌ترین کارکرد کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی ارائه خدمات مناسب به جامعه است، حتی اگر این جامعه عملاً به کتابخانه رجوع نکند^۷. به همین دلیل است که گفته می‌شود کتابخانه‌ها نهادهایی فعال اند نه منفعل؛ یعنی باید به سوی جامعه حرکت کنند، نه آنکه منتظر بمانند تا عناصر جامعه به آنها رجوع کنند (۱۱: ۸۸). آنها، تنها زمانی در راه خدمت‌رسانی به جامعه توفیق خواهند یافت که ابتدا علایق، سلیقه، و نیازهای اطلاعاتی جامعه خود را شناسایی کرده و سپس درصدد رفع آنها برآیند. از آنجا که رسالت حرفه‌ای کتابداران و اطلاع‌رسانان ارائه خدمات اطلاعاتی به موقع و مناسب است، بررسی رفتار اطلاع‌یابی مدیران سازمان، با توجه به شیوه‌های جست‌وجو و دست‌یابی به اطلاعات و تلاش برای برآوردن نیازهای اطلاعاتی آنان ضروری به نظر می‌رسد.

3. Vickery

4. Information need

۷. آگوستو و هوجس - هاسل بیان می‌کنند که بررسی الگوی اطلاع‌یابی می‌تواند شامل استفاده یا عدم استفاده از کتابخانه باشد (۲۳: ۱۴۲).

5. Paisley, Crawford & Rubin

6. Information seeking behavior

بیان مسئله

امروزه، اطلاعات در سازمان‌ها مهم‌ترین منبع بعد از عامل انسانی محسوب می‌شود و کارآمدترین ابزاری است که مدیران را در اتخاذ تصمیم مناسب یاری می‌کند. مدیران با دریافت اطلاعات و پردازش آن به شناختی دست می‌یابند که براساس آن، گزینه‌های ممکن در حل مسائل را تشخیص می‌دهند و مناسب‌ترین آنها را انتخاب می‌کنند (۲۱: ۹۱). در زمینه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی نیز اطلاعات نقش محوری دارد و در واقع، اطلاعات دستمایه برنامه‌ریزی است (۱۰: ۲۰۰). دستیابی به اطلاعات نقش مهمی در توانایی و توانمندسازی^۸ مدیران برای برنامه‌ریزی و نیل به اهداف سازمانی دارد، هرچه امکان دستیابی به اطلاعات مورد نیاز، بیشتر فراهم باشد، سازماندهی و برنامه‌ریزی، بهتر و کامل‌تر، و توانایی‌های سازمان افزون‌تر می‌گردد (۲: ۳۳). حجم فزاینده اطلاعات و تنوع آن، روش‌های مختلفی را برای دستیابی سریع‌تر به اطلاعات ایجاد نموده که مسئله مورد نظر این پژوهش یافتن این روش‌ها و سنجش کارایی هرکدام از آنهاست. بررسی رفتار اطلاع‌یابی، ناظر به مطالعه روش‌های دستیابی به اطلاعات و شیوه‌های به‌کارگیری آن است (۵۰: ۳۶۱) و یکی از زمینه‌های پژوهشی اساسی و مشهور در علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی است که در مطالعه و بررسی استفاده‌کنندگان اطلاعات کاربرد فراوان دارد (۶: ۱۴۷). همچنین در زمینه توسعه مجموعه، گسترش خدمات و

ساختار سازمانی کتابخانه‌ها، بسیار مورد توجه کتابداران قرار گرفته است (۶۶: ۶۳۹). ارائه خدمات اطلاعاتی مناسب به کاربران مستلزم آن است که کتابداران و دیگر متخصصان نظام‌های اطلاعاتی، نیازهای ضروری افراد جامعه به اطلاعات و منابع اطلاعاتی، موارد استفاده از آنها، مجاری و الگوهای دستیابی به اطلاعات، اولویت‌بندی‌ها و موانع و مشکلات موجود را شناسایی نمایند (۵۹: ۷). در این پژوهش سعی شده است تا کیفیت و چگونگی رفتار اطلاع‌یابی مدیران سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران بررسی شده و نقش عناصر زمینه‌ساز برای دستیابی به وضعیت مطلوب رفتار اطلاع‌یابی آنان روشن گردد. درک رفتار اطلاع‌یابی افراد، برای تدارک خدمات اطلاعاتی بهینه، اساسی است. کتابداران یا دیگر طراحان خدمات اطلاعاتی، با شناسایی سلايق و رفتارهای ذاتی جست‌وجوی اطلاعات در میان افراد، باید خدمات و منابع خود را براساس این الگوها طرح‌ریزی نموده و با ارائه خدمات مناسب با نیازهای کاربران، مراکز اطلاع‌رسانی را در برنامه‌ریزی‌های لازم یاری نمایند (۴۸: ۱۴۱-۱۴۲).

در میان دستگاه‌های فرهنگی هنری و بلکه دیگر نهادهای کشور، نقش سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران در تولید، ترویج، جهت‌دهی، و ارائه خدمات فرهنگی، برجسته و تأثیرگذار است. بنابراین، شناخت و سنجش رفتار اطلاع‌یابی مدیران این سازمان، تأثیر تعیین‌کننده‌ای در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری

به منظور ارتقای کمی و کیفی فعالیت‌های آن خواهد داشت. این تأثیر، به‌ویژه در مجموعه کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی، به‌عنوان دسته‌ای از اصلی‌ترین نهادهای تابعه این سازمان، مشهود خواهد بود. پژوهش حاضر درصدد است تا با بررسی رفتار اطلاع‌یابی مدیران سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران، به ارائه الگوی مناسبی برای برطرف کردن کاستی‌های احتمالی، تسریع و تسهیل امر اطلاع‌رسانی، و بهینه‌سازی خدمات اطلاعاتی مراکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌ها کمک نماید.

مناطق ۲۲ گانه و مراکز وابسته، به‌طور رسمی یا قراردادی با سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران همکاری می‌نمایند.

سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران: یکی از سازمان‌های وابسته به شهرداری تهران است که مدیریت فرهنگسراها، خانه‌های فرهنگ، کتابخانه‌ها، و دیگر مراکز فرهنگی وابسته به شهرداری تهران را برعهده دارد و وظیفه اصلی آن تأمین زیرساخت و بسترهای مورد نیاز، طرح‌ریزی، و اجرای برنامه‌های فرهنگی و هنری در سطح کلان شهر تهران است.^۹

تعریف عملیاتی اجزای مسئله

رفتار اطلاع‌یابی: رفتار اطلاع‌یابی شامل جمع‌آوری، دریافت، و انتقال اطلاعات است. اما منظور از رفتار اطلاع‌یابی جنبه‌های مختلفی مانند انگیزه‌ها و اهداف جست‌وجوی اطلاعات، ماهیت و نوع اطلاعات مورد جست‌وجو، روش‌ها و ابزار دستیابی به اطلاعات، شناسایی و جست‌وجو و کسب اطلاعات مورد نیاز، تبادل اطلاعات میان افراد، ازتباطات درون سازمانی و برون سازمانی، رفتارهای ارتباطی رسمی و غیررسمی، و استفاده از کتابخانه و تعامل با آن است (۶۲: ۱۲۷).

عوامل فردی (ویژگی‌ها): عوامل فردی مورد بررسی در این پژوهش شامل از جنسیت، سن، و میزان تحصیلات است. **مدیران:** شامل کلیه افرادی که با سمت مدیر، معاون فرهنگی - هنری، و معاون برنامه‌ریزی و توسعه در فرهنگسراهای

پرسش‌های اساسی پژوهش

۱. مدیران از چه ویژگی‌های فردی (جنسی، سنی، و تحصیلی) برخوردارند؟
۲. اولویت انواع اطلاعات مورد نیاز مدیران چیست؟
۳. رتبه‌بندی انگیزه‌ها و اهداف جست‌وجوی اطلاعات در بین مدیران چگونه است؟
۴. مدیران چه میزان از وقت خود را صرف مطالعه و دستیابی به اطلاعات می‌نمایند؟
۵. اولویت انواع منابع اطلاعاتی مورد نیاز مدیران کدام است؟
۶. مدیران به ترتیب اولویت از چه مجراهایی برای دستیابی به اطلاعات مورد نیاز خود استفاده می‌کنند؟
۷. مدیران به ترتیب اولویت از چه ابزارهایی برای جست‌وجو و دستیابی به اطلاعات بهره می‌برند؟

۹. اطلاعات بیشتر در این زمینه را می‌توانید در www.tehran.ir/aco بیابید.

۸. کتابخانه‌های عمومی سازمان تا چه میزان جواب‌گوی نیاز اطلاعاتی جامعه مورد پژوهش می‌باشند؟
۹. رتبه‌بندی موانع و مشکلات تأثیرگذار در عدم دستیابی جامعه مورد پژوهش به اطلاعات چگونه است؟

فرضیه پژوهش

میان ویژگی‌های فردی و رفتار اطلاع‌یابی مدیران رابطه معنی‌داری وجود دارد.^{۱۰}

هدف و فایده پژوهش

هدف اصلی پژوهش، تعیین شیوه رفتار اطلاع‌یابی مدیران سازمان فرهنگی- هنری شهرداری تهران است و اهداف فرعی‌تری مانند تعیین و شناخت انگیزه‌های اطلاع‌یابی، منابع و مجراهای اطلاعاتی، و مشکلات و موانع دستیابی به اطلاعات نیز مورد نظر است. فایده شناخت صحیح رفتار اطلاع‌یابی مدیران و منابع مورد نیاز آنان این است که متخصصان اطلاع‌رسانی می‌توانند با بهره‌گیری از نتایج آن نسبت به بهبود خدمات اطلاع‌رسانی در سازمان و اصلاح نظام اطلاعاتی موجود اقدام نموده و با ارائه خدمات اطلاعاتی مناسب، از دوباره‌کاری و اتلاف وقت و انرژی و سرمایه در سازمان جلوگیری نمایند.

روش پژوهش

نوع پژوهش حاضر پیمایشی- توصیفی است

و به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های استخراج شده، از آمارهای توصیفی و استنباطی و نرم‌افزار آماری علوم اجتماعی- ویرایش ۱۶^{۱۱} استفاده گردید. در بخش آمار توصیفی از جداول توزیع فراوانی، میانگین، انحراف معیار، و نمودار برای توصیف ویژگی‌ها و نظرات افراد مورد پژوهش استفاده شد و با استفاده از آزمون فریدمن نظرات مختلف در موارد لازم رتبه‌بندی گردید. در بخش آمار استنباطی، با توجه به پاسخ‌های نمونه‌ها و آزمون‌های آماری t استیودنت و تحلیل واریانس، فرضیه پژوهش مورد آزمون واقع شد.

جامعه آماری و شیوه نمونه‌گیری پژوهش
جامعه آماری پژوهش حاضر را تعداد ۸۰ نفر از مدیران و معاونان فرهنگی و برنامه‌ریزی و توسعه مناطق ۲۲ گانه وابسته به سازمان فرهنگی- هنری شهرداری تهران تشکیل می‌دهند و از مجموع پرسشنامه‌های توزیع شده بین آنان ۷۲ پاسخنامه (۹۰ درصد) تکمیل و عودت گردیده است. با توجه به محدودیت جامعه آماری، از روش نمونه‌گیری خاصی استفاده نشده است.

ابزار گردآوری داده‌ها

برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز تحقیق از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. داده‌های پرسشنامه شامل ۲۳ سؤال بسته و ۲ سؤال

۱۰. فرضیه و پرسشنامه مورد استفاده در پژوهش حاضر با استفاده از فرضیه و پرسشنامه پیشنهادی کریشان کومار برای مطالعات رفتار اطلاع‌یابی تهیه شده است (۱۶: ۱۹۰-۲۰۴، ۲۰۸).
۱۱. SPSS for Windows ver.16

باز در ۲ بخش مشخصات فردی و سؤال‌های اصلی و بر مبنای پرسش‌های اساسی پژوهش طراحی و تنظیم گردید. در تهیه سؤال‌های بسته برای اندازه‌گیری نظرات مختلف پاسخ‌دهندگان از مقیاس اندازه‌گیری لیکرت^{۱۲} استفاده گردید.

روایی و پایایی ابزار گردآوری داده‌ها

در این تحقیق، برای تعیین روایی ابزار اندازه‌گیری (پرسشنامه) داده‌ها از روش اعتبار محتوا استفاده شد و پرسشنامه مورد قضاوت استادان و تعدادی از متخصصان و کتابداران خبره قرار گرفت و بر این اساس اصلاحات لازم در پرسشنامه اعمال گردید.

برای آزمون پایایی (ثبات نتایج اندازه‌گیری در شرایط یکسان) از روش معروف آلفای کرونباخ استفاده شد و مقدار ضریب آلفای کرونباخ بالاتر از ۷۵ درصد به دست آمد که مقدار مناسبی است.

پیشینه تحقیق

مطالعات مربوط به استفاده از کتابخانه سرآغاز بررسی نیازهای اطلاعاتی، رفتار اطلاع‌یابی، و کاربرد اطلاعات است و شروع آن به سال ۱۹۱۶ و دهه‌های ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ برمی‌گردد (۵۰: ۶۷). اولین مطالعات منسجم در زمینه بررسی کاربران، بنا به نظر اکثر صاحب‌نظران، گزارش‌های تحقیقی برنال و ارکوهارت^{۱۳} در

کنفرانس سال ۱۹۴۸ جامعه اطلاعات علمی سلطنتی بریتانیا^{۱۴} بود که در پاسخ به حجم فزاینده متون علمی بعد از جنگ جهانی دوم شکل گرفت. شوهم^{۱۵} بیان می‌کند که بررسی رفتار اطلاعاتی کاربران پس از تحقیقات مؤسسه فناوری کرانفیلد^{۱۶} در دهه ۱۹۵۰ آغاز شده است (۵۸: ۵).

از دیگر رویدادهای تأثیرگذار در آغاز و گسترش این مطالعات، کنفرانس بین‌المللی اطلاعات علمی^{۱۷} سال ۱۹۵۸ در واشنگتن بود که توسط بنیاد ملی علوم ایالت متحده^{۱۸} سازماندهی و برگزار شد (۴۴: ۱۴). از آن زمان تا به حال، رفتار اطلاع‌یابی یکی از موضوعات تحقیقی مهم در مطالعات کتابداری و اطلاع‌رسانی بوده (۵۳: ۴) و تاکنون تحقیقات فراوانی، تحت تأثیر نظریه‌های مختلف، در این زمینه صورت گرفته است. در این بخش به تعدادی از مطالعات اخیر، به‌عنوان پیشینه تحقیق حاضر در خارج از کشور اشاره می‌شود.

زاخ^{۱۹} (۲۰۰۲)، به بررسی رفتار اطلاع‌یابی تعداد ۱۲ نفر از مدیران سازمان‌های غیرانتفاعی (سازمان‌های هنری) با بهره‌گیری از مصاحبه نیمه‌ساختمند^{۲۰} پرداخت و فهرستی از انواع اطلاعات، منابع اطلاعاتی و موانع و دست‌یابی به اطلاعات در میان آنان را تهیه نمود (۶۹).

ویتمایر^{۲۱} (۲۰۰۳)، در پژوهشی به بررسی

12. Likert type scale

13. Bernal & Urquhart

14. Royal society scientific information conference

15. Shoham

16. Cranfield

17. International conference on scientific information

18. United States National Science Foundation

19. Zach

20. Semi structured

21. Whitmire

ارتباط بین عقاید معرفت‌شناختی^{۲۲} و رفتار اطلاع‌یابی ۲۰ نفر از دانشجویان دوره کارشناسی‌ارشد، که سرگرم تکمیل پایان‌نامه خود بودند، پرداخت و پی برد که عقاید معرفت‌شناختی دانشجویان بر رفتار اطلاع‌یابی آنان تأثیرگذار است (۶۵: ۱۲۷-۱۴۲).

انور، الانصاری و عبدالله^{۲۳} (۲۰۰۴)، به بررسی رفتار اطلاع‌یابی تعداد ۹۸ نفر از روزنامه نگاران شاغل در کویت پرداختند و انواع اطلاعات، منابع، و مجراهای پرکاربرد در بین آنان را مشخص نمودند و پی بردند که کمبود وقت اصلی‌ترین مشکل آنان در دستیابی به اطلاعات به شمار می‌آید (۴۹: ۲۲۸-۲۳۶).

آگوستو و هوجس- هاسل^{۲۴} (۲۰۰۵)، رفتار اطلاع‌یابی جوانان شهری را با شرکت ۲۷ جوان ۱۴-۱۷ ساله مورد مطالعه قرار دادند و پی بردند که دوستان و خانواده منابع ترجیحی رفتار اطلاع‌یابی روزمره آنان می‌باشند (۴۸: ۱۴۱-۱۴۲).

جروسی^{۲۵} (۲۰۰۶)، به بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی ۱۹۲ نفر از مدیران کارخانجات صنعتی ایالت بوتسوانا^{۲۶} پرداخت. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که بیشترین کاربرد اطلاعات نزد اکثر مدیران (بیش از ۹۴ درصد) برای اتخاذ یک تصمیم مهم است (۵۴: ۹۷-۱۰۷).

اتحادیه شوراهای قومی زلاندنو^{۲۷} (۲۰۰۷)،

رفتار اطلاع‌یابی ۷۸ نفر از مهاجران به کشور زلاندنو در قبل و بعد از مهاجرت به آن کشور را بررسی کرد و کشف نمود که میان رفتار اطلاع‌یابی مهاجران و میزان فرهنگ‌پذیری و سازگاری با فرهنگ زلاندنویی رابطه معنی‌داری وجود دارد (۶۰).

و بالاخره ابوعدا^{۲۸} (۲۰۰۸)، رفتار اطلاع‌یابی ۲۰۰۰ نفر از پزشکان عربستان سعودی را در ارتباط با مراجعه به مراکز اطلاعات دارویی (DICs) آن کشور مورد مطالعه قرار داد و منابع و مجراهای اطلاعاتی و موانع و مشکلات آنان را مشخص نمود و پی برد که ۷۰ درصد پزشکان مذکور از وجود این مراکز اطلاع داشته و از خدمات آنها بهره می‌برند (۴۷: ۴۷۷-۴۸۷).

اما در ایران، احتمالاً اولین پژوهش انجام شده درباره مطالعه کاربران و رفتار اطلاع‌یابی به سال ۱۳۵۴ برمی‌گردد که توسط گروه کتابداری دانشگاه تهران به سرپرستی نوش‌آفرین انصاری، روش‌های دستیابی اعضای هیئت علمی دانشکده علوم به اطلاعات موردنیازشان را مورد مطالعه قرار داد (۵). البته در مطالعات داخل کشور مرز بین بررسی نیازهای اطلاعاتی، شیوه‌های دستیابی به اطلاعات و رفتار اطلاع‌یابی به وضوح مشخص نیست (۲۷: ۴۳)، بنابراین، تمایز بین این مطالعات بسیار مشکل است. سلیمی (۱۳۸۰)، رفتار اطلاع‌یابی کارکنان

22. Epistemological beliefs

23. Anwar, Al-Ansari & Abdullah

24. Agosto & Hughes-Hassel

25. Jorosi

26. Botswana

27. The New Zealand federation of ethnic councils

28. Abou- Auda

29. Drug Information Centers

راه‌آهن شهر تهران را بررسی نمود و پی برد اگرچه جنسیت در رفتار اطلاع‌یابی آنان تأثیری ندارد ولی مدرک تحصیلی، سابقه کار، و پست سازمانی تا حد زیادی در آن مؤثر است (۲۴).

شربت ملکی (۱۳۸۱)، در پژوهشی رفتار اطلاع‌یابی ۳۶۸ نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه را در ارتباط با میزان مطالعه تخصصی و غیرتخصصی، و منابع و مجراهای اطلاعاتی بررسی نمود و پی برد که اکثر آنان اهمیت کتابخانه را در دستیابی به اطلاعات بسیار زیاد ارزیابی می‌کنند (۲۵).

نوشین فرد (۱۳۸۲)، رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی مراکز پژوهشی کشور را مورد بررسی قرار داد و پی برد که عوامل فردی مرتبط، بیش از عوامل محیطی بر رفتار اطلاع‌یابی آنان تأثیر گذار است (۴۳).
میرجود (۱۳۸۲)، پژوهشی درباره رفتار اطلاع‌یابی ۲۸۵ نفر از نمایندگان دوره ششم مجلس را اجرا نمود و دریافت که مسافرت به حوزه‌های انتخابی، ملاقات با مردم، و بازدیدها روش‌های اصلی اطلاع‌یابی نمایندگان می‌باشند (۳۷).

یونسی‌نادری (۱۳۸۳)، رفتار اطلاع‌یابی مراجعان کتابخانه‌های عمومی شهر تهران را به لحاظ شناخت انگیزه‌ها و منابع اطلاعاتی و میزان تأثیر کتابداران در دستیابی آنان به اطلاعات مورد پژوهش قرار داد و دریافت که کتابخانه‌ها نقش زیادی در برآورده شدن نیازهای اطلاعاتی مراجعان دارند (۴۶).

نصیری (۱۳۸۴)، در بررسی رفتار اطلاع‌یابی ۳۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه

آزاد اسلامی واحد بهبهان پی برد که استادان دانشگاه از طریق شیوه تدریس بر رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تأثیر می‌گذارند (۳۹): ۱۵۳-۱۸۱).

رادمهر و تصویری قمصری (۱۳۸۵)، ضمن بررسی رفتار اطلاع‌یابی پژوهشگران پژوهشکده مهندسی جهاد کشاورزی، انگیزه‌ها و منابع و مجراها و مشکلات و موانع آنان در ارتباط با شبکه جهانی اینترنت را تعیین نمودند و پی بردند که آنان هم از روش‌های رسمی و هم از روش‌های غیررسمی به جست‌وجوی اطلاعات می‌پردازند (۲۰: ۲۳-۳۶).

مختارپور (۱۳۸۷) نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی پرستاران شاغل در بیمارستان‌های آموزشی رشت را مورد بررسی قرار داد و پی برد که میزان مراجعه به کتابخانه و استفاده از آن بین پرستاران بسیار پایین است (۳۴: ۷۱-۷۷).

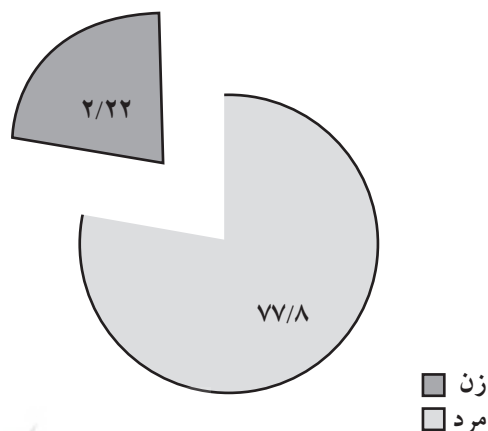
یافته‌های پژوهش و تجزیه و تحلیل آنها
یافته‌های پژوهش با استفاده از تجزیه و تحلیل داده‌های استخراج شده از پرسشنامه به دست آمد و براساس پرسش‌های اساسی پژوهش دسته‌بندی گردیدند.

مدیران از چه ویژگی‌های فردی برخوردارند؟

غالب افراد مورد پژوهش را مردان با فراوانی (۷۷/۸ درصد) تشکیل می‌دهند و تنها ۲۲/۲ درصد به زنان اختصاص یافته است (نمودار ۱). این وضعیت در اکثر سازمان‌های دیگر نیز صدق می‌نماید، به نحوی که بیشتر مشاغل

مدیریتی در تصاحب مردان است (۱۹: ۹۳).

بیشتر مدیران (۴۷/۲ درصد) بین ۲۵-۳۵ سال سن دارند، که با توجه به قدمت نه چندان طولانی این سازمان (۱۲سال) این مطلب دور از ذهن نمی‌باشد و به ترتیب گروه‌های سنی ۳۶-۴۵ سال، ۴۶-۵۵ سال، و گروه سنی بالای ۵۵ سال در رتبه‌های بعدی این دسته‌بندی قرار می‌گیرند. به لحاظ میزان تحصیلات دارای مدرک کارشناسی (۵۵/۶ درصد)، کارشناسی ارشد (۲۷/۸ درصد)، و دکترا (۹/۷ درصد) می‌باشند.

اولویت انواع اطلاعات مورد نیاز مدیران چیست؟

نمودار ۱. درصد فراوانی جنسیت افراد مورد پژوهش با توجه به داده‌های جدول ۱ و با استفاده از

جدول ۱. توزیع فراوانی ماهیت و نوع اطلاعات مورد نیاز

انحراف معیار	میانگین	انواع اطلاعات							
		کل فراوانی	بی پاسخ فراوانی	بسیار کم فراوانی	کم فراوانی	متوسط فراوانی	زیاد فراوانی	بسیار زیاد فراوانی	
		درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	
۰/۸	۴/۲۱	۷۲	۰	۰	۲	۱۱	۲۹	۳۰	آمار و اطلاعات در زمینه‌های تخصصی
		۱۰۰	۰	۰	۲/۸	۱۵/۳	۴۰/۳	۴۱/۷	
۰/۷۹	۳/۴۵	۷۲	۱	۰	۷	۳۱	۲۷	۶	آمار و اطلاعات در زمینه‌های غیر تخصصی
		۱۰۰	۱/۴	۰	۹/۷	۴۳/۱	۳۷/۵	۸/۳	
۰/۸۹	۳/۹۳	۷۲	۲	۲	۲	۱۲	۳۷	۱۷	آمار و اطلاعات مورد نیاز سازمان
		۱۰۰	۲/۸	۲/۸	۲/۸	۱۶/۷	۵۱/۴	۲۳/۶	
۰/۸۵	۴/۰۹	۷۲	۵	۰	۲	۱۵	۲۵	۲۵	نتایج تحقیقات و بررسی‌های به‌عمل آمده در زمینه تخصص مربوط
		۱۰۰	۶/۹	۰	۲/۸	۲۰/۸	۳۴/۷	۳۴/۷	
۰/۷۷	۴/۰۶	۷۲	۱	۰	۲	۱۳	۳۵	۲۱	آمار و اطلاعات در زمینه استانداردهای مربوط به وظایف
		۱۰۰	۱/۴	۰	۲/۸	۱۸/۱	۴۸/۶	۲۹/۲	
۰/۹۳	۳/۵۹	۷۲	۰	۱	۷	۲۵	۲۷	۱۲	اطلاعات مربوط به سمینارها و گردهمایی‌های تخصصی
		۱۰۰	۰	۱/۴	۹/۷	۳۴/۷	۳۷/۵	۱۶/۷	
۱/۳۱	۴	۷۲	۶۴	۰	۲	۰	۲	۴	سایر موارد با ذکر عنوان

آزمون فریدمن در سطح معنی‌داری $\alpha=0/05$ یکسان نبودن (H_0) یا یکسان بودن (H_1) میزان نیاز مدیران به انواع اطلاعات آزموده شد و در آن آماره آزمون کاسکوئر برابر 61 و سطح معنی‌داری صفر به دست آمد و ثابت شد که میزان نیاز به انواع اطلاعات در میان مدیران یکسان نمی‌باشد. انواع اطلاعات مورد نیاز آنان به ترتیب جدول 2 رتبه‌بندی گردیده است.

تخصصی را اصلی‌ترین نوع اطلاعات مورد نیاز اعضای جامعه مورد پژوهش خود می‌داند (61). همچنین تصویری قمصری (1378) در پایان‌نامه‌اش نوع اصلی اطلاعات مورد نیاز افراد مورد پژوهش را نتایج تحقیقات و بررسی‌های به عمل آمده عنوان می‌کند که این نوع اطلاعات در تحقیق حاضر در اولویت دوم انواع اطلاعات مورد نیاز عنوان شده است (8).

جدول 2. اولویت‌بندی انواع اطلاعات مورد نیاز

اولویت	گزینه‌ها	میانگین رتبه
1	آمار و اطلاعات در زمینه‌های تخصصی	4/28
2	نتایج تحقیقات و بررسی‌های به عمل آمده در زمینه تخصص مربوطه	3/91
3	آمار و اطلاعات در زمینه استانداردهای مربوط به وظایف	3/78
4	آمار و اطلاعات مورد نیاز سازمان	3/62
5	اطلاعات مربوط به سمینارها و گردهمایی‌های تخصصی	2/87
6	آمار و اطلاعات در زمینه‌های غیر تخصصی	2/55

رتبه‌بندی انگیزه‌ها و اهداف جست‌وجوی اطلاعات در بین مدیران چگونه است؟ میزان انگیزه‌های مختلف مدیران برای جست‌وجوی اطلاعات از پرسشنامه‌ها استخراج شد و فراوانی و میانگین و انحراف معیار هر کدام از انگیزه‌های مختلف در قالب جدولی همانند جدول شماره 1 سنجیده شد، و سپس با استفاده از آزمون فریدمن در سطح معنی‌داری $\alpha=0/05$ یکسان بودن (H_0) یا یکسان نبودن (H_1) انگیزه‌های جست‌وجوی اطلاعات آزموده شد. آماره آزمون کاسکوئر برابر 104/22 و سطح معنی‌داری صفر به دست آمد و فرض H_0 مورد تأیید قرار گرفت، انگیزه‌های مختلف جست‌وجوی اطلاعات در بین مدیران به ترتیب میانگین رتبه براساس جدول 3 رتبه‌بندی شد.

اطلاعات جدول 2 نشان می‌دهد که آمار و اطلاعات در زمینه‌های تخصصی بیشترین نوع اطلاعات مورد نیاز مدیران می‌باشد. این یافته با نتایج تحقیقات طهماسبی (1381) و رادمهر و تصویری قمصری (1385) درباره تعیین انواع اطلاعات مورد نیاز همسو و هماهنگ است (28؛ 20). شایان ذکر است که اوچایی و بوبا³⁰ (2003) نیز اطلاعات در زمینه‌های

جدول ۳. نتایج رتبه‌بندی انگیزه‌ها و اهداف مدیران از

جست‌وجوی اطلاعات

اولویت	انگیزه‌ها و اهداف جست‌وجوی اطلاعات	میانگین رتبه
۱	شناخت و اعتلای اطلاعات تخصصی	۶/۶۵
۲	بالا بردن اطلاعات عمومی	۶/۲۲
۳	توجیه زیر دستان در انجام امور جاری	۵/۱۹
۴	برقراری ارتباط علمی با دیگران	۵/۱۴
۵	تثبیت موقعیت حرفه‌ای	۵/۰۶
۶	تهیه مقالات و گزارش‌ها	۴/۹
۷	اجرای طرح‌های پژوهشی سازمان	۴/۶۹
۸	آمادگی برای شرکت در دوره‌های تخصصی	۳/۹۲
۹	برای ارائه سخنرانی در سمینارها و کنگره‌ها	۳/۲۴

همان‌طور که جدول ۳ نشان می‌دهد انگیزه و اهداف اصلی مدیران از جست‌وجوی اطلاعات شناخت و اعتلای اطلاعات تخصصی عنوان شده است. میهن‌دوست (۱۳۷۷)، عینی (۱۳۸۰)، زمانی میاندشتی (۱۳۸۲)، خاکپور (۱۳۸۳)، و رادمهر و تصویری قمصری (۱۳۸۵) نیز این انگیزه را به‌عنوان انگیزه اصلی جامعه مورد پژوهش در تحقیقات خود ذکر نموده‌اند (۳۸؛ ۲۹؛ ۲۳؛ ۱۵؛ ۲۰).

مدیران سازمان چه میزان از وقت خود را صرف جست‌وجو و دستیابی به اطلاعات می‌نمایند؟

در پاسخ به این سؤال باید بیان نمود که از یک سو مدیران سازمان نیاز به جست‌وجو و کسب اطلاعات را در خود زیاد (۴۱/۷ درصد) و

بسیار زیاد (۳۶/۱ درصد) عنوان می‌نمایند. این یافته با نتایج پژوهش جروسی در این زمینه مشابهت دارد، چرا که جروسی میزان نیاز به جست‌وجو و کسب اطلاعات را در جامعه مورد پژوهش خود بسیار زیاد (۵۸ درصد) و زیاد (۵۰ درصد) محاسبه می‌نماید.

و از سویی دیگر ۷۷/۹ درصد آنان کمتر از ۲۰ ساعت در هفته به مطالعه و کسب اطلاعات می‌پردازند. این یافته با نتیجه پژوهش حسنی‌نهاد (۱۳۸۶) که این میزان را برای ۷۷ درصد افراد مورد پژوهش عنوان می‌کند همخوانی دارد (۱۲). حیدری (۱۳۷۷) میزان ۵-۱۰ ساعت مطالعه در هفته را برای ۷۳/۸ درصد جامعه مورد پژوهش عنوان می‌کند (۱۴) و نوشین فرد (۱۳۸۲) میزان مطالعه ۵-۱۴ ساعت در هفته را برای اعضای هیئت علمی مراکز پژوهشی اثبات می‌نماید (۴۳). جروسی (۲۰۰۶) برای ۵۰/۴ درصد مدیران کارخانجات صنعتی بین ۴-۷ ساعت مطالعه در هفته را پیش‌بینی می‌کند (۵۴).

همان‌طور که گذشت، با وجود اینکه مدیران میزان نیاز به جست‌وجو و کسب اطلاعات را در خود زیاد و بسیار زیاد عنوان نموده‌اند، اما مدت زمان صرف شده برای جست‌وجو و کسب اطلاعات توسط آنان بسیار چشمگیر نیست. دو دلیل احتمالی این مسئله می‌تواند در ابتدا این باشد که مدیران غالباً وقت کم و مشغله فراوان دارند (۷: ۲۲) و دوم اینکه به میزان بسیار زیادی، اطلاعات مورد نیازشان توسط دیگران جست‌وجو و گردآوری شده و از طریق گزارش‌های حضوری (دومین مجرای پرکاربرد در این پژوهش) ارائه می‌شود.

اولویت انواع منابع اطلاعاتی مورد نیاز مدیران کدام است؟

پس از جمع‌آوری نظرات مختلف درباره انواع منابع اطلاعاتی مورد استفاده مدیران، فراوانی، میانگین، و انحراف معیار هر منبع در قالب جدول توزیع فراوانی تعیین شد و با استفاده از آزمون فریدمن در سطح معنی‌داری $\alpha=0/05$ که در آن آماره آزمون کا اسکوئر برابر $262/23$ و سطح معنی‌داری آن صفر به دست آمد، فرض یکسان بودن (H_0) در مقابل فرض یکسان نبودن (H_1) میزان استفاده از انواع منابع اطلاعاتی رد شد و انواع منابع اطلاعاتی مورد استفاده مدیران به شرح جدول ۴ رتبه‌بندی شد.

جدول ۴. نتایج رتبه‌بندی منابع اطلاعاتی مورد استفاده افراد مورد پژوهش برای دست‌یابی به اطلاعات

اولویت	گزینه‌ها	میانگین رتبه
۱	اینترنت	۸/۵۵
۲	کتاب‌های فارسی	۸/۳۱
۳	شبکه‌های اطلاع‌رسانی	۸/۱
۴	مجله‌های فارسی	۶/۵۶
۵	دستورالعمل‌ها	۶/۴
۶	گزارش‌های رسمی	۶/۲۷
۷	بانک‌های اطلاعاتی	۶/۲۳
۸	استانداردها	۵/۷۶
۹	خبرنامه	۵/۲۴
۱۰	کتاب‌های غیرفارسی	۲/۷۵
۱۱	مجله‌های غیرفارسی	۱/۸۳

اطلاعات جدول ۴ حاکی از آن است که اینترنت بیشترین کاربرد را در میان منابع اطلاعاتی مورد استفاده مدیران دارد. یافته‌های تحقیق حاضر با نتایج تحقیقات تصویری قمصری (۱۳۷۸)، نوشین‌فرد (۱۳۸۲)، اسدی اربابی (۱۳۸۴)، رادمهر و تصویری قمصری (۱۳۸۵)، و مختارپور (۱۳۸۶) همسو و هماهنگ است. چرا که تمامی آنان معتقدند که اینترنت بیشترین کاربرد را در بین اعضای جامعه مورد پژوهش دارد (۸؛ ۴۳؛ ۲؛ ۲۰؛ ۳۴).

در تحقیقات صورت پذیرفته در خارج از کشور لارنس^{۳۱} (۲۰۰۱) عنوان نموده که استفاده از اینترنت به سرعت در حال افزایش است (۵۶). این مطلب در تحقیقات مهو و هاس^{۳۲} (۲۰۰۱) و اتحادیه شوراهای قومی زلاندنو (۲۰۰۷) اثبات گردید و در میان منابع اطلاعاتی، اینترنت را به عنوان پراستفاده‌ترین منبع ذکر نموده‌اند (۵۹؛ ۶۰).

کتاب‌های فارسی در اولویت بعدی استفاده از منابع کسب اطلاعات در میان افراد جامعه مورد پژوهش قرار دارد. یافته‌های تحقیق حاضر با نتایج تحقیقات انصاری (۱۳۵۴)، قیاسی (۱۳۷۴)، دیلمقانی (۱۳۷۵)، حکیمی (۱۳۷۶)، نورمحمدی (۱۳۷۶)، رستمی فروشانی (۱۳۸۲)، زمانی میان‌دشتی (۱۳۸۲)، یونسی نادری (۱۳۸۳)، یاری زنگنه (۱۳۸۴)، و رادمهر و تصویری قمصری (۱۳۸۵) که در مطالعات خود کتاب‌های فارسی را به عنوان اولویت اول منابع چاپی کسب اطلاعات مورد نیاز عنوان نموده‌اند، شباهت دارد (۵)؛

31. Lawrence

32. Meho & Hass

۳۰؛ ۱۶؛ ۱۳؛ ۴۱؛ ۲۲؛ ۲۳؛ ۴۶؛ ۴۵؛ ۲۰).

در پژوهش‌های خارج از کشور نیز لکی، پتیگرو و سیلویان^{۳۳} (۱۹۹۶)، مهو و هاس (۲۰۰۱)، اوچایی و بوبا (۲۰۰۳)، فرانسیس^{۳۴} (۲۰۰۵)، و ابوعدا (۲۰۰۸) کتاب را به‌عنوان اولین منبع چاپی کسب اطلاعات معرفی نموده‌اند (۵۷؛ ۵۹؛ ۶۱؛ ۵۲؛ ۴۷).

همچنین، در میان منابع مورد استفاده مدیران، منابع به زبان فارسی بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند (۷۴/۲ درصد) و منابع به سایر زبان‌ها، به ترتیب زبان انگلیسی (۱۹/۴ درصد) و زبان عربی (۴/۳ درصد) بوده‌اند. دلیل این امر آشنایی بیشتر افراد مورد پژوهش با زبان‌های انگلیسی و عربی می‌باشد. دست آخر اینکه، در میان انواع پایگاه‌های اطلاعاتی، پایگاه Elsevier Science در رتبه اول استفاده قرار دارد که این مطلب با یافته پژوهش اسلامی (۱۳۸۵) در این زمینه همسو و هماهنگ است (۳).

مختلف دست‌یابی به اطلاعات تأیید نشد و بنا به میزان بهره‌گیری مدیران از هر کدام از مجراهای دست‌یابی به اطلاعات، این مجراها به ترتیب جدول ۵ رتبه‌بندی گردیدند.

جدول ۵. نتایج رتبه‌بندی مجراهای اطلاعاتی دست‌یابی به

اطلاعات

اولویت	گزینه‌ها	میانگین رتبه
۱	کتابخانه شخصی	۶/۳۲
۲	گزارش‌های حضوری کارکنان	۶/۰۱
۳	همکاران درون سازمانی	۵/۵
۴	جلسات	۵/۰۲
۵	همکاران برون سازمانی	۴/۹۱
۶	کتابخانه‌های عمومی و تخصصی	۴/۵۳
۷	دوره‌های ضمن خدمت	۴/۵۳
۸	کتابخانه فرهنگسرای محل خدمت	۴/۴
۹	گردهمایی‌های علمی و تخصصی	۳/۸

اطلاعات جدول ۵ نشان می‌دهد که مجراهای کتابخانه شخصی و گزارش‌های حضوری کارکنان بیشترین کاربرد را برای دست‌یابی به اطلاعات مورد نیاز، در بین مدیران، دارند. یافته‌های حاضر با نتایج مطالعات انصاری (۱۳۵۴)، افشار زنجانی (۱۳۶۵)، جهانگیر (۱۳۷۹)، و شربت ملکی (۱۳۸۱) همسوست که معتقدند کتابخانه شخصی اولین مجرای دست‌یابی جامعه مورد پژوهش به اطلاعات است (۵؛ ۴؛ ۹؛ ۲۵). همچنین باید افزود که مدیران دلایل

مدیران به ترتیب اولویت از چه مجراهایی برای دست‌یابی به اطلاعات مورد نیاز خود استفاده می‌کنند؟

با استفاده از جدول توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار مجراهای مختلف مورد استفاده مدیران برای دستیابی به اطلاعات مورد نیاز و آزمون فریدمن در سطح معنی‌داری $\alpha = 0/05$ که در آن آماره آزمون کا اسکوتر برابر ۵۲/۵ و سطح معنی‌داری صفر به دست آمده، فرض یکسان بودن (H_0) در مقابل فرض یکسان نبودن (H_1) میزان استفاده از مجراهای

انتخاب مجرا های فوق را به ترتیب در اولویت اول معتبر بودن در اولویت دوم در دسترس بودن و در اولویت سوم آشنایی با منابع مورد نظر عنوان نموده‌اند.

مدیران به ترتیب اولویت از چه ابزارهایی برای جست و جو و دستیابی به اطلاعات بهره می‌برند؟

پاسخ‌های اعضای جامعه مورد پژوهش در ارتباط با میزان استفاده از هر کدام از ابزارهای جست‌وجو و دستیابی به اطلاعات در قالب جدول درج شد و توزیع فراوانی، میانگین، و انحراف معیار آنها سنجیده شد. سپس با استفاده از آزمون فریدمن در سطح معنی داری $\alpha=0/05$ که در آن آماره آزمون کا اسکوئر برابر $41/5$ و سطح معنی داری صفر به دست می‌آید، و فرض یکسان بودن (H_0) میزان استفاده از هر کدام از ابزارها رد شد. و ابزارهای اطلاعاتی مورد استفاده به شرح جدول ۶ به ترتیب اولویت مرتب شدند.

جدول ۶. نتایج رتبه‌بندی ابزارهای اطلاعاتی مورد استفاده

اولویت	ابزارهای اطلاعاتی	میانگین رتبه
۱	(CD) لوح فشرده	۳/۶۷
۲	شبکه‌های اطلاع‌رسانی	۳/۴۴
۳	پست الکترونیکی	۲/۸۷
۴	تلفن مجهز به فاکس	۲/۷۱
۵	نامه	۲/۳۱

نتایج حاصل از جدول ۶ نشان می‌دهد که

در میان ابزارهای مورد استفاده برای کسب و دریافت اطلاعات، لوح فشرده بیشترین کاربرد را در میان مدیران سازمان فرهنگی-هنری شهرداری تهران دارد. استفاده عمومی از این ابزار، به‌ویژه در کشور ما، قدمت زیادی ندارد، اما مطالعات صورت پذیرفته نشان می‌دهد که این ابزار بسیار مورد کاربرد قرار گرفته است (۴۱). این نتایج با یافته‌های مطالعات مکی‌زاده تفتی (۱۳۷۶)، نورمحمدی (۱۳۷۶)، حیدری (۱۳۷۷)، نوشین‌فرد (۱۳۸۲)، و نصیری (۱۳۸۴)، که از ابزار فوق به‌عنوان مهم‌ترین ابزار در دستیابی افراد مورد پژوهش به اطلاعات مورد نیاز نام برده‌اند، همسو و هماهنگ است (۳۶؛ ۴۱؛ ۴۳؛ ۳۹).

از سویی دیگر، مدیران میزان آشنایی خود با فناوری‌های اطلاعاتی را به ترتیب متوسط (۶۱/۱ درصد) و زیاد (۲۷/۸ درصد) عنوان نموده‌اند. همچنین، آنان از بین موتورهای جست‌وجو و بازیابی مطالب در اینترنت به ترتیب، از موتورهای جست‌وجو گوگل و یاهو بیشترین استفاده را دارند. یافته فوق با نتایج تحقیقات اسلامی (۱۳۸۵)، مختارپور (۱۳۸۶)، و تامپسون^{۳۵} (۲۰۰۷) که عنوان نموده‌اند موتور جست‌وجوی گوگل، بیشترین کاربرد را در جست‌وجو و بازیابی اطلاعات مورد نیاز از اینترنت دارد، مشابهت دارد (۳؛ ۳۴؛ ۶۳). نوروزی چالکی (۱۳۷۹) موتور جست‌وجوی یاهو را نسبت به سایر موتورهای جست‌وجو در اینترنت در بین جامعه مورد پژوهش خود پرکاربردتر ذکر می‌نماید (۴۲).

35. Thompson

کتابخانه‌های عمومی سازمان تا چه میزان جواب‌گوی نیاز اطلاعاتی مدیران می‌باشند؟

۴۱/۷ درصد مدیران نقش کتابخانه‌های سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران را در پاسخ به نیازهای اطلاعاتی خود متوسط عنوان می‌نمایند، و ۲۵ درصد آنان نقش این کتابخانه‌ها را بسیار کم ارزیابی نموده‌اند. این یافته با نتایج مطالعات معصومی (۱۳۷۱)، میهن دوست (۱۳۷۷) و شربت ملکی (۱۳۸۱) مغایرت دارد (۳۵؛ ۳۸؛ ۲۵)، اما با پژوهش سلیمی (۱۳۸۰) و مختارپور (۱۳۸۷) که نقش کتابخانه‌ها را در دستیابی افراد به اطلاعات ضعیف می‌دانند، مشابهت دارد (۲۴؛ ۳۴). از سویی دیگر اعضای جامعه مورد پژوهش در اولویت‌بندی مجراهای دستیابی به اطلاعات، همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود کتابخانه فرهنگسرای محل خدمت را در ردیف هشتم (ردیف ما قبل آخر) عنوان می‌نمایند، و نقش کم‌رنگ کتابخانه‌ها را در رفع نیاز اطلاعاتی مدیران مورد تأکید قرار می‌دهد.

برخلاف این یافته نکته قابل توجه دیگر این است که اکثر جامعه مورد پژوهش (۷۷/۸ درصد) برای گرفتن راهنمایی و مشورت جهت استفاده از منابع به کتابداران مراجعه می‌نمایند.

رتبه‌بندی موانع و مشکلات تأثیرگذار در عدم دستیابی جامعه مورد پژوهش به اطلاعات چگونه است؟

پاسخ‌های اعضای جامعه مورد پژوهش به پرسش میزان تأثیر هر کدام از موانع و مشکلات

آنان در عدم دستیابی در جدول فراوانی درج گردید و فراوانی، میانگین و انحراف معیار هر ردیف محاسبه شد. سپس با استفاده از آزمون فریدمن در سطح معنی‌داری $\alpha=0/05$ که در آن آماره آزمون کا اسکوتر برابر $103/29$ و سطح معنی‌داری صفر به دست آمده، یکسان بودن (H_0) در مقابل یکسان نبودن (H_1) تأثیر هر کدام از این موانع و مشکلات آزموده شد و با استفاده از نتیجه آزمون، فرض اینکه میزان تأثیرگذاری هریک از موانع یکسان است رد شد و نتایج رتبه‌بندی آنها به شرح جدول ۷ ارائه گردید.

جدول ۷. نتایج رتبه‌بندی موانع و مشکلات دسترسی به منابع اطلاعاتی

اولویت	موانع و مشکلات	میانگین رتبه
۱	فقدان کتابخانه تخصصی در محل کار	۶/۰۴
۲	عدم تناسب بین نیاز اطلاعاتی و منابع موجود در کتابخانه	۵/۹۹
۳	عدم تسلط کافی به زبان‌های خارجی متون	۵/۸۲
۴	کمبود وقت کافی	۵/۸۱
۵	عدم امکان دسترسی به موقع به منبع	۵/۳۷
۶	عدم دقت آمار منابع اطلاعاتی	۴/۸۶
۷	عدم توانایی مالی جهت تهیه منابع	۴/۵۶
۸	عدم آشنایی با منابع تخصصی مورد نیاز	۴/۳۷
۹	عدم همکاری کتابدار در تهیه به موقع اطلاعات	۲/۲۸

نتایج جدول ۷ نشان می‌دهد که فقدان کتابخانه تخصصی در محل کار و عدم

تناسب بین نیازهای اطلاعاتی و منابع موجود در کتابخانه به عنوان اصلی ترین موانع در دستیابی مدیران به منابع اطلاعاتی مورد نیازشان عنوان شده است.

در بین مطالعات صورت پذیرفته قبلی، دیلمقانی (۱۳۷۵)، نورمحمدی (۱۳۷۶)، میهن دوست (۱۳۷۷)، نعمتی (۱۳۸۰)، رستمی فروشانی (۱۳۸۲)، نصیری (۱۳۸۴)، یاری زنگنه (۱۳۸۴) و کونتز^{۳۶} (۱۹۹۹) اصلی ترین مانع و مشکل دستیابی به اطلاعات را نبود منبع مورد نیاز در کتابخانه عنوان نموده اند (۱۶؛ ۴۱؛ ۳۸؛ ۴۰؛ ۲۲؛ ۳۹؛ ۴۵؛ ۵۵).

آزمون فرضیه های پژوهش

وجود رابطه معنی دار میان ویژگی های فردی و عوامل رفتار اطلاع یابی فرضیه معمول در مطالعات رفتار اطلاع یابی است (۳۲؛ ۴۲۸) که توسط پژوهشگران زیادی مورد بررسی قرار گرفته است^{۳۷}. در این پژوهش نیز به اثبات وجود رابطه معنی دار بین عوامل فردی جنسیت، سن، و میزان تحصیلات و عوامل مختلف رفتار اطلاع یابی (انگیزه ها و اهداف

اطلاع یابی، میزان زمان صرف شده جهت مطالعه و کسب اطلاعات، منابع مورد استفاده و مجراهای دستیابی، و موانع و مشکلات موجود در دستیابی به اطلاعات) پرداخته می شود.

فرضیه ۱: بین انگیزه و هدف از جست و جوی اطلاعات و ویژگی های فردی مدیران (جنسیت، سن، و میزان تحصیلات) رابطه معنی داری وجود دارد.

فرض صفر (H_0) انگیزه و هدف از جست و جوی اطلاعات در بین مدیران با ویژگی های فردی (جنسیت، سن، و میزان تحصیلات) یکسان است.

فرض مقابل (H_1) انگیزه و هدف از جست و جوی اطلاعات در بین مدیران با ویژگی های فردی (جنسیت، سن، و میزان تحصیلات) یکسان نمی باشد.

نتایج جدول ۸ بیانگر آن است که بین انگیزه و هدف جست و جوی اطلاعات و ویژگی های فردی مدیران رابطه معنی داری وجود ندارد. اما نتایج این آزمون برای هر کدام از انگیزه ها و اهداف مختلف در بین

جدول ۸. نتایج آزمون شاخص کلی انگیزه ها و اهداف جست و جوی اطلاعات به تفکیک ویژگی های فردی

ویژگی فردی	نوع آماره	مقدار آماره	درجه آزادی	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
جنسیت	t	-۰/۶۷	۲۴/۵۲	۰/۵۱	فرض صفر تأیید می شود
سن	t	۰/۸۵	۶۵	۰/۴	فرض صفر تأیید می شود
میزان تحصیلات	F	۲/۷۴	۲	۰/۰۷	فرض صفر تأیید می شود

36. Kuntz

۳۷. جهت اطلاعات بیشتر به فصل مباحث نظری پژوهش (عوامل موثر بر رفتار اطلاع یابی) در پایان نامه مریم السادات نواده، «رفتار اطلاع یابی مدیران سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران»، پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان، ۱۳۸۷، مراجعه شود.

مدیران مرد و زن نشان می‌دهد که در بین انگیزه‌های مختلف برای جست‌وجوی اطلاعات، تنها میزان انگیزه تثبیت موقعیت حرفه‌ای در بین آنان تفاوت معنی‌داری دارد و میزان این انگیزه در مدیران مرد بیشتر از مدیران زن دیده می‌شود. به نظر می‌رسد یکی از دلایل احتمالی این مسئله وجود اهمیت مشاغل در زندگی مردان به‌عنوان سرپرست خانواده می‌باشد. همچنین، تحقیقات نشان داده که مردان نسبت به زنان در جهت تثبیت موقعیت حرفه‌ای و کسب موفقیت جسورانه‌تر عمل می‌کنند (۱۹: ۱۲۶).

بررسی انگیزه‌ها و اهداف جست‌وجوی اطلاعات در بین مدیران با سنین مختلف نشان می‌دهد که مدیران جوان‌تر (۲۵-۳۵ ساله) تنها در برقراری ارتباط علمی با دیگران انگیزه بیشتری نسبت به هم‌تایان مسن‌تر خود دارند. از دلایل احتمالی این امر می‌تواند این نکته باشد که اولاً آنان تمایل بیشتری به ادامه تحصیل دارند و چون از اتمام تحصیلاتشان مدت مدیدی نمی‌گذرد، کماکان با مراکز دانشگاهی محل تحصیل، ارتباط علمی داشته و برای تقویت این ارتباط به جست‌وجوی اطلاعات می‌پردازند. همچنین از میان انگیزه‌ها و اهداف جست‌وجوی اطلاعات در بین مدیران با مدارک تحصیلی مختلف، مدیران با مدرک دکترا بیشتر از سایرین با انگیزه ارائه سخنرانی در سمینارها و کنگره‌ها و برای تهیه مقالات و گزارش‌ها به جست‌وجوی اطلاعات می‌پردازند؛ به نظر می‌رسد این مطلب به دلیل تولید مقالات و گزارش‌های علمی و شرکت مدیران با تحصیلات دکترا در سمینارها و

کنگره‌ها باشد. صفری راد (۱۳۷۹) در مقایسه رفتار اطلاع‌یابی افراد مورد پژوهش با مدارک تحصیلی مختلف استدلال می‌کند که یکی از دلایل اقبال اعضای جامعه مورد پژوهش با مدارک دکترا و کارشناسی ارشد به انجام فعالیت‌های علمی، عدم نگرانی شغلی در بین آنان می‌باشد (۲۶). همچنین مدیران دارای مدرک تحصیلی دکترا به سبب اعتبار مدارک علمی و میزان دانش و معلوماتشان در کنگره‌ها و سمینارهای مختلف شرکت می‌نمایند.

فرضیه ۲: بین مدت زمان صرف شده برای مطالعه و کسب اطلاعات و ویژگی‌های فردی مدیران (جنسیت، سن، و میزان تحصیلات) رابطه معنی‌داری وجود دارد.

فرض صفر (H_0) مدت زمان صرف شده برای مطالعه و کسب اطلاعات در بین مدیران با ویژگی‌های فردی (جنسیت، سن، و میزان تحصیلات) یکسان است.

فرض مقابل (H_1) مدت زمان صرف شده برای مطالعه و کسب اطلاعات در بین مدیران با ویژگی‌های فردی (جنسیت، سن، و میزان تحصیلات) یکسان نمی‌باشد.

نتایج جدول ۹ نشان می‌دهد که در میزان زمان صرف شده برای مطالعه و کسب اطلاعات توسط مدیران زن و مرد تفاوتی وجود ندارد. اما مدیران با سنین بالاتر از ۳۶ سال، در مقایسه با سایر گروه سنی، مدت زمان بیشتری را به مطالعه و کسب اطلاعات در طول هفته اختصاص می‌دهند. همچنین میان مدت زمان صرف شده برای مطالعه و کسب اطلاعات و متغیر مدرک تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود دارد و مدیران با مدرک کارشناسی ارشد و

جدول ۹. جدول کل نتایج آزمون شاخص کلی زمان صرف شده برای مطالعه و کسب اطلاعات به تفکیک ویژگی‌های فردی

ویژگی فردی	نوع آماره	مقدار آماره	درجه آزادی	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
جنسیت	t	-۰/۷۸	۶۹	۰/۴۴	فرض صفر تأیید می‌شود
سن	t	-۳/۲	۶۹	۰	فرض صفر رد می‌شود
تحصیلات	F	۱۰/۲۶	۲	۰	فرض صفر رد می‌شود

دکتران نسبت به سایر گروه‌ها با مدارک تحصیلی پایین‌تر، مدت زمان بیشتری به مطالعه و کسب اطلاعات می‌پردازند.

فرضیه ۳: بین منابع اطلاعاتی مورد استفاده و ویژگی‌های فردی مدیران (جنسیت، سن، و میزان تحصیلات) رابطه معنی داری وجود دارد. فرض صفر (H_0) میزان منابع اطلاعاتی مورد استفاده در بین مدیران با ویژگی‌های فردی (جنسیت، سن، و میزان تحصیلات) یکسان است.

فرض مقابل (H_1) میزان منابع اطلاعاتی مورد استفاده در بین مدیران با ویژگی‌های فردی (جنسیت، سن، و میزان تحصیلات) یکسان نمی‌باشد.

نتایج جدول ۱۰ نشان می‌دهد که میان انواع منابع اطلاعاتی مورد استفاده و جنسیت مدیران رابطه معنی داری وجود ندارد. تنها در میزان استفاده از استانداردها میان مدیران زن و مرد اختلاف معنی داری وجود دارد و مدیران زن بیشتر از مدیران مرد از این منبع

استفاده نموده‌اند. همچنین، میان انواع منابع اطلاعاتی مورد استفاده و سن مدیران رابطه معنی داری وجود ندارد. اما میان انواع منابع اطلاعاتی مورد استفاده و میزان تحصیلات مدیران رابطه معنی داری وجود دارد به نحوی که مدیران با مدرک دکترا و کارشناسی ارشد بیشتر از سایرین با مدارک تحصیلی پایین‌تر از کتاب‌ها و مجله‌های غیرفارسی و شبکه‌های اطلاع‌رسانی استفاده می‌کنند، که از دلایل آن می‌توان به تبحر مدیران یاد شده در مهارت‌های اطلاع‌یابی (۶۴) و نیز آشنایی آنان با زبان‌های منابع غیرفارسی، به‌ویژه منابع به زبان انگلیسی اشاره نمود.

فرضیه ۴: بین مجراهای دست‌یابی به اطلاعات و ویژگی‌های فردی مدیران (جنسیت، سن، و میزان تحصیلات) رابطه معنی داری وجود دارد.

فرض صفر (H_0) میزان استفاده مجراهای دست‌یابی به اطلاعات در بین مدیران با ویژگی‌های فردی (جنسیت، سن، و میزان

جدول ۱۰. جدول کل نتایج آزمون شاخص کلی میزان استفاده از منابع اطلاعاتی مورد نیاز مدیران به تفکیک ویژگی‌های فردی

ویژگی فردی	نوع آماره	مقدار آماره	درجه آزادی	سطح معنی داری	نتیجه آزمون
جنسیت	t	۱/۰۹	۵۲	۰/۲۸	فرض صفر تأیید می‌شود
سن	t	-۰/۶۳	۵۲	۰/۵۳	فرض صفر تأیید می‌شود
تحصیلات	F	۳/۲۹	۲	۰/۰۴۶	فرض صفر رد می‌شود

تحصیلات) یکسان است.

فرض مقابل (H1) میزان استفاده مجراهای دستیابی به اطلاعات در بین مدیران با ویژگی‌های فردی (جنسیت، سن، و میزان تحصیلات) یکسان نمی‌باشد.

همان‌طور که جدول ۱۱ نشان می‌دهد میان انواع مجراهای اطلاعاتی و ویژگی‌های فردی (جنسیت، سن، و مدرک تحصیلی) رابطه معنی‌داری وجود ندارد. تنها در استفاده از مجراهای کتابخانه فرهنگسرای محل خدمت و دوره‌های ضمن خدمت مدیران زن بیشتر از مدیران مرد بهره می‌برند. از دلایل احتمالی این مسئله می‌توان به این مطلب اشاره نمود که اکثر کارکنان شاغل در کتابخانه‌های سازمان را زنان تشکیل می‌دهند^{۳۸} و مدیران زن برای ایجاد ارتباط با آنان راغب‌تر بوده و احساس راحتی می‌نمایند. همچنین، می‌توان اذعان نمود که احتمالاً مدیران زن در انتخاب مجراهایی که نیازمند سفرهای درون شهری است با مشکلاتی مواجه هستند. مطالعات قبلی نشان داده که زنان در انتخاب فرایندهای اطلاع‌یابی جست‌وجوی پیوسته مانند استفاده از اینترنت چندان موفق نیستند (۵۱) بنابراین،

ممکن است این دو مجرا را به عنوان جایگزینی برای مجراهای نیازمند به جست‌وجوی پیوسته به کار برند. همچنین مجراهای کتابخانه شخصی و گردهمایی‌های علمی و تخصصی توسط مدیران با مدرک کارشناسی ارشد و دکترای بیشتر از سایر هم‌تایان خود با مدارک کارشناسی و پایین‌تر مورد استفاده واقع می‌شود و از دلایل آن می‌توان به این نکات اشاره داشت که قدمت و میزان سال‌های تحصیل و تهیه منابع گوناگون درسی و کمک درسی، طی این سال‌ها در زمینه‌های مورد نظر باعث شده که آنان دارای مجموعه‌های نسبتاً غنی و تا حدودی کامل از کتاب و سایر منابع اطلاعاتی در زمینه‌های تخصصی مورد علاقه باشند، از طرفی معمولاً مدیران با درجات تحصیلی بالاتر، از برگزاری گردهمایی‌ها به سبب ارتباط علمی با هم‌تایان هم‌مدرک مطلع گردیده و حتی در پاره‌ای از موارد دعوت‌نامه‌های سمینارها و گردهمایی‌ها به سبب مدرک و اعتبار علمی آنان برای مدیران ارسال می‌شود.

فرضیه ۵: بین میزان تأثیرگذاری موانع و مشکلات دسترسی به منابع اطلاعاتی و

جدول ۱۱. کل نتایج آزمون شاخص کلی میزان استفاده از مجراهای دستیابی به اطلاعات به تفکیک ویژگی‌های فردی

ویژگی فردی	نوع آماره	مقدار آماره	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون
جنسیت	t	۱/۳۱	۵۸	۰/۲	فرض صفر تأیید می‌شود
سن	t	-۰/۳۴	۵۸	۰/۷۴	فرض صفر تأیید می‌شود
تحصیلات	F	۰/۹۷	۲	۰/۳۸	فرض صفر تأیید می‌شود

۳۸. در گزارش پایانی نشست تخصصی مرکز مطالعات فرهنگی شهر تهران در مورخ ۱۳۸۶/۴/۱۹ با موضوع بررسی وضعیت موجود در کتابخانه‌های تهران، عنوان شد که ۸۳ درصد نیروهای شاغل در کتابخانه‌های سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران را زنان تشکیل می‌دهند.

جدول ۱۲. نتایج آزمون شاخص کلی میزان تأثیرگذاری هر یک از موانع و مشکلات دسترسی به منابع اطلاعاتی به تفکیک

ویژگی‌های فردی

نتیجه آزمون	سطح معنی‌داری	درجه آزادی	مقدار آماره	نوع آماره	ویژگی فردی
فرض صفر تأیید می‌شود	۰/۸۶	۵۵	-۰/۱۷	t	جنسیت
فرض صفر تأیید می‌شود	۰/۹۴	۵۳/۷۴	۰/۰۷	t	سن
فرض صفر تأیید می‌شود	۰/۸۴	۲	۰/۱۷	F	تحصیلات

در این تحقیق سنجیده نشده است، نمی‌توان اظهار نظر قریب به یقینی ارائه نمود. اما به نظر می‌رسد که میزان درآمد مدیران با مدارک بالاتر بیشتر از سایر گروه‌ها باشد و احتمالاً آنان در تهیه منابع مورد نیاز به لحاظ مالی مشکلی ندارند. از طرفی همان‌طور که قبلاً اشاره شد، مدیران با مدارک تحصیلی پایین‌تر معمولاً از مهارت‌های اطلاع‌یابی توسعه یافته‌ای برخوردار نیستند (۶۴)، و علی‌القاعده، میزان تسلط آنان به زبان‌های خارجی به‌ویژه زبان انگلیسی، در حد قابل توجهی نیست و مشکلات آنان در مواجهه با متون به زبان‌های خارجی طبیعی به نظر می‌رسد.

پیشنهادات

۱. بررسی یافته‌های پژوهش، نشان‌دهنده آن است که اطلاعات و آمار در زمینه‌های تخصصی عمده‌ترین نوع اطلاعات مورد نیاز مدیران است و انگیزه اصلی آنان از جست‌وجوی اطلاعات شناخت و اعتلای اطلاعات تخصصی است. از طرفی با توجه به یافته‌های پژوهش کتابخانه‌های عمومی سازمان جواب‌گوی نیاز اطلاعاتی مدیران نیست و بیشتر آنان در کسب اطلاعات مورد نیاز به مجموعه کتابخانه‌های شخصی متکی هستند. بنابراین،

ویژگی‌های فردی مدیران (جنسیت، سن و میزان تحصیلات) رابطه معنی‌داری وجود دارد. فرض صفر (H_0) میزان تأثیرگذاری موانع و مشکلات دستیابی به اطلاعات در بین مدیران با ویژگی‌های فردی (جنسیت، سن و میزان تحصیلات) یکسان است. فرض مقابل (H_1) میزان تأثیرگذاری موانع و مشکلات دستیابی به اطلاعات در بین مدیران با ویژگی‌های فردی (جنسیت، سن و میزان تحصیلات) یکسان نیستند. همان‌طور که از جدول ۱۲ می‌توان یافت میان هیچ‌کدام از ویژگی‌های فردی و مشکلات و موانع دستیابی به اطلاعات رابطه معنی‌داری وجود ندارد. بررسی هر کدام از موانع و مشکلات در بین مدیران با ویژگی‌های فردی متفاوت نشان می‌دهد که مدیران با مدرک کارشناسی و پایین‌تر بیشتر از مدیران با میزان تحصیلات کارشناسی ارشد و دکتری دارای مشکلات عدم توانایی مالی جهت تهیه منابع و عدم تسلط کافی به زبان‌های خارجی متون می‌باشند.

درباره نقش منفی عدم توانایی مالی جهت تهیه منابع در دستیابی مدیران به اطلاعات مورد نیاز، با توجه به اینکه میزان درآمد مدیران

فقدان یک کتابخانه تخصصی در سطح سازمان که جواب‌گوی نیاز اطلاعاتی آنان باشد بسیار مشهود است. این مطلب به‌عنوان مهم‌ترین مانع و مشکل در عدم دسترسی اعضای جامعه مورد پژوهش به اطلاعات مورد نیاز اذعان شده و فقدان کتابخانه تخصصی در محل کار و عدم تناسب بین نیاز اطلاعاتی و منابع موجود در کتابخانه، به ترتیب، مهم‌ترین مشکلات مدیران در دستیابی به اطلاعات مورد نیازشان ذکر شده است. ایجاد کتابخانه تخصصی و مرکز اطلاع‌رسانی موردنظر باید در سطح سازمان فرهنگی - هنری شهرداری تهران و با شرایط زیر باشد:

۱-۱. با استفاده از نیازسنجی اطلاعاتی و بررسی دقیق برنامه‌ها و طرح‌های انجام شده و در دست اقدام، نیاز واقعی مدیران به اطلاعات مشخص گردیده و در جهت رفع این نیاز، برای تهیه منابع مفید و ارائه خدمات مناسب برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری شایسته صورت پذیرد.

۲-۱. سازمان طی یک سازوکار مناسب نسبت به رفع نیاز مدیران به اطلاعات تخصصی اقدام نماید، ارائه خدمات گزینشی اطلاعات^{۳۹} توسط متخصصان اطلاع‌رسانی به‌طور منظم و طبق برنامه زمان‌بندی شده می‌تواند یک راه حل اساسی باشد.

۳-۱. از آنجاکه جامعه مورد پژوهش منابع زبان انگلیسی را در اولویت اول منابع غیرفارسی زبان عنوان نموده‌اند پیشنهاد می‌شود، بیشتر منابع غیر فارسی کتابخانه یادشده به زبان انگلیسی باشد و منابع سایر

زبان‌ها مانند عربی به‌طور موردی تهیه شود. ۴-۱. دسترسی به‌موقع به آمار مناسب و به‌روز، برای جامعه مورد پژوهش بسیار حائز اهمیت است (اولویت اول نوع اطلاعات مورد نیاز)، لذا پیشنهاد می‌گردد کلیه پرونده‌ها و یافته‌های برنامه‌ها و طرح‌های سازمان و موضوعات مرتبط با زمینه‌های فعالیت سازمان در قالب یک پایگاه اطلاعاتی رایانه‌ای تشکیل گردد و این پایگاه برای کلیه مدیریت‌های فرهنگسراها به‌صورت شبکه قابل دسترسی باشد. این مطلب از مواردی است که یونسکو در طرح ده‌ساله توسعه فرهنگی مورد تأکید قرار داده و چنین عنوان می‌کند که در مورد سیاست فرهنگی و نیازهای پژوهش و میراث فرهنگی، لازمه هرگونه پیشرفتی ایجاد و تأسیس بانک اطلاعات فرهنگی است (۳۱: ۲۱).

۵-۱. با توجه به آشنایی کم مدیران با پایگاه‌های اطلاعاتی و عدم تسلط کافی به زبان‌های خارجی، کتابداران این کتابخانه (کتابخانه تخصصی ذکر شده) باید مسلط به زبان انگلیسی و فن ترجمه و آشنا با جست‌وجو در بانک‌های اطلاعاتی باشند.

۶-۱. با عنایت به گستردگی سرزمینی کلان شهر تهران و پراکندگی فرهنگسراها در این محدوده باید کتابخانه تخصصی یادشده دارای تمرکز مکانی باشد به‌صورتی که امکان دسترسی به آن برای تمام مدیران میسر باشد.

۷-۱. این نکته که مدیران مذکور اینترنت را بیش از سایر منابع اطلاعاتی مورد کاربرد قرار می‌دهند، می‌تواند نکته مثبتی در جهت تأسیس صندوق پست الکترونیکی در کتابخانه

39. Selective information

مورد کاربرد قرار گیرد. این صندوق به صورت روزانه توسط کتابدار متخصص موضوعی بررسی، و پاسخ مناسب به درخواست‌های اطلاعاتی مدیران ارائه می‌نماید.

۸-۱. مجموعه‌ای کامل از اسناد مربوط به طرح‌ها، اقدامات و برنامه‌های فرهنگی - هنری شهرداری تهران از بدو تأسیس تا زمان حال تهیه و در کتابخانه نگهداری شود.

۹-۱. امکان ارتباط با کتابخانه‌های تخصصی یا سایر مراکز تحقیقی - پژوهشی که زمینه فعالیت آنان شباهت‌هایی با زمینه‌های فعالیت سازمان دارد، مانند کتابخانه صدا و سیما، فراهم گردد.

۱۰-۱. مجموعه‌ای از اقدامات فرهنگی پایتخت‌های جهان برای ارائه الگو و خلق انگیزه در بین مدیران گردآوری و در کتابخانه نگهداری شود.

۲. از آنجا که اکثر مدیران فرهنگسراها (۷۷/۸ درصد) به توانایی‌های اطلاعاتی^{۴۰} کتابداران اعتماد داشته و برای گرفتن راهنمایی و مشاوره به آنان مراجعه می‌نمایند، رؤسای کتابخانه‌های هر فرهنگسرا یا کتابداران باکفایت به‌عنوان مشاوران اطلاع‌رسانی در جلسات راهبردی شرکت نمایند.

۳. مدیران مذکور میزان نیاز به جست‌وجو و کسب اطلاعات برای انجام فعالیت‌های خود را زیاد (۴۱/۷ درصد) و بسیار زیاد (۳۶/۱ درصد) ارزیابی نموده‌اند. پس می‌توان از این نکته به‌عنوان یک امتیاز مثبت بهره‌برداری نمود و با تشکیل دوره‌های مدیریت دانش، شیوه‌های تحقق

و عملی نمودن ارضای این نیازها (با استفاده از فنون مدیریتی برای بهره‌جویی از کارکنان به‌عنوان واحدهای اطلاعاتی^{۴۱}) آموزش داده شود. این مطلب از پیشنهادات شرکت‌کنندگان در اولین کنفرانس ملی مدیریت دانش بود که در بیانیه پایانی پیشنهاد دادند، تلاش‌های نظری و عملی در مسیر فرهنگ‌سازی و استقرار نظام مدیریت دانش به کمک کنفرانس‌ها، سمینارها، و همایش‌های مشابه و تداوم نشست‌های از این قبیل استمرار یابد.

۴. دوره‌های آموزش مهارت‌های اطلاع‌یابی و سواد اطلاعاتی^{۴۲} برای مدیران پیش‌بینی گردد.

۵. نقش رهبری و الگو بودن مدیران در سازمان حیاتی است و بسیاری از کارکنان شیوه‌های مورد استفاده توسط مدیران در حل مسائل و مشکلات را دنبال می‌نمایند، بنابراین، توانایی‌ها و مهارت‌های اطلاع‌یابی و میزان سواد اطلاعاتی مدیران، مشوقی است برای کسب این مهارت‌ها توسط سایر کارکنان. این مطلب باور مشترک شرکت‌کنندگان اولین کنفرانس مدیریت دانش است، آنان در بیانیه پایانی چنین عنوان نموده‌اند: باور داریم که اعتماد در سازمان از بالا به پایین جریان می‌یابد، پس اگر مدیران ارشد قابل اعتماد باشند، حس اعتماد به سطوح پایین‌تر سازمان رخنه می‌کند و تنها در این صورت جریان خلق، تبادل، و کاربرد دانش تسهیل می‌گردد.

۶. مدیران سازمان عنوان نمودند که از گردهمایی‌های علمی و تخصصی

40. Information competency

41. Information units

42. Information literacy

کمترین بهره را در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز می‌برند و این موضوع، به‌ویژه در بین مدیران با مدرک کارشناسی و پایین‌تر، بسیار مشهود است. شاید بتوان دلایل آن را با کمبود گردهمایی‌های علمی تخصصی در این زمینه، یا عدم آگاهی مدیران از تشکیل این گردهمایی‌های مرتبط دانست؛ بنابراین، پیشنهاد می‌شود با ایجاد واحد ارتباطات (که وظیفه آن برقراری ارتباط با روابط عمومی سازمان است) امکان ارتباط با مراکز تحقیقاتی و تخصصی و کسب اطلاع از مجامع علمی و تخصصی به‌راحتی میسر شود و برای شرکت مدیران، حتی در گردهمایی‌های خارج از کشور، برنامه‌ریزی لازم صورت پذیرد.

۷. اکثر جامعه مورد پژوهش میزان آشنایی با فناوری‌های اطلاعاتی را متوسط عنوان نموده‌اند. از آنجا که امروزه نقش این فناوری‌ها در دستیابی افراد به اطلاعات انکارناپذیر بوده و بیشتر صاحب‌نظران به این نکته اذعان دارند، باید برنامه‌ریزی‌های لازم درخصوص ارتقای این میزان آشنایی صورت پذیرد (۱۸: ۲۷).

۸. دومین مجرای مهم دستیابی به اطلاعات، از دید مدیران، گزارش‌های حضوری عنوان شده است، لذا باید از گزارش‌های موثق بهره برد و افراد مجری این گزارش‌ها از صلاحیت‌های اطلاعاتی برخوردار بوده و توانایی‌ها و مهارت‌های اطلاع‌یابی را کسب نموده باشند و نسبت به صحت و درستی اطلاعات حساسیت داشته و احساس مسئولیت نمایند.

منابع

۱. آرتون، پاولین. *مبانی نظامها و خدمات اطلاعاتی*. ترجمه گروه مترجمان؛ ویراستار عباس حری. تهران: وزارت فرهنگ و آموزش عالی، مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران، ۱۳۷۳.
۲. اسدی اربابی، عاطفه. «بررسی رفتارهای اطلاع‌یابی محققان مراکز تحقیقاتی علوم پزشکی شهر تهران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۱۳۸۴.
۳. اسلامی، عباس. «بررسی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دکترای دانشکده جغرافیای دانشگاه تهران در استفاده از اینترنت و منابع الکترونیک». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، ۱۳۸۵.
۴. افشارزنجانی، ابراهیم. «روش‌های کسب اطلاعات تخصصی توسط اعضای هیئت علمی موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تهران، ۱۳۶۵.
۵. انصاری، نوش‌آفرین، و دیگران. «تحقیق درباره روشهایی که اعضای هیئت علمی دانشکده علوم دانشگاه تهران برای دستیابی به منابع و مدارک علمی بکار می‌برند». تحقیق گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تهران، ۱۳۵۴. [طرح تحقیقاتی]
۶. اوچاک، اوزنک نازان؛ قربان اغلو، اس. سراپ. «نیازهای اطلاعاتی و رفتارهای اطلاع‌یابی محققان در یکی از دانشگاه‌های ترکیه». ترجمه علی‌اصغر شیری. در *گزیده مقالات ایفلا ۹۸ (آمستردام: ۱۶- ۲۱*

- اوت ۱۹۹۸). زیر نظر عباس حری. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۹.
۷. بهان، کیت؛ هولمز، دیانا. **آشنایی با تکنولوژی اطلاعات**. ترجمه مجید آذرخش، جعفر مهرا. تهران: سمت، ۱۳۸۳.
۸. تصویری قمصری، فاطمه. «بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران و چگونگی تأثیر اینترنت بر آن». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، ۱۳۷۸.
۹. جهانگیر، غلامحسین. «مطالعه رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های بیرجند». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۹.
۱۰. حری، عباس. **اطلاع‌رسانی: نظام‌ها و فرایندها**. تهران: کتابدار، ۱۳۸۵.
۱۱. همو. **اطلاع‌رسانی: نگرش‌ها و پژوهش‌ها**. تهران: کتابدار، ۱۳۸۵.
۱۲. حسنی نهاد، سیده ساجده. «بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان، ۱۳۸۶.
۱۳. حکیمی، هوشنگ. «مطالعه رفتار اطلاع‌یابی پژوهشگران مراکز تحقیقات منابع طبیعی کشور». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۶.
۱۴. حیدری، عبدالمجید. «بررسی رفتار اطلاع‌یابی پژوهشگران نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد و کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.
۱۵. خاکپور، علی. «رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی». **فصلنامه کتاب**، دوره پانزدهم، ۱ (بهار ۱۳۸۳): ۸۸-۹۶.
۱۶. دیلمقانی، میترا. «بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی رشته مهندسی مکانیک در کسب اطلاعات تخصصی در پنج دانشگاه شهر تهران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۵.
۱۷. دیوادسون، ف. ج.؛ لینگم، پ. پرتپ. «روشی برای شناخت نیازهای اطلاعاتی کاربران». ترجمه اسدالله آزاد. **در گزیده مقالات ایفلا ۶۹ (چین: ۲۵-۳۱ اوت ۱۹۹۶)**. زیر نظر عباس حری، تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۶.
۱۸. رابین، ریچارد ای. **مبانی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی**. ترجمه مهدی خادمیان. مشهد: کتابخانه رایانه‌ای، ۱۳۸۳.
۱۹. رابینز، استیفن پی. **رفتار سازمانی: مفاهیم، نظریه‌ها و کاربردها**. ج ۱. ترجمه علی پارسایان، محمد اعرابی. تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۸۰.
۲۰. رادمهر، علی؛ تصویری قمصری، فاطمه. «بررسی رفتار اطلاع‌یابی پژوهشگران پژوهشکده مهندسی جهاد کشاورزی». **فصلنامه کتاب**، دوره هفدهم، ۱ (بهار ۱۳۸۵): ۲۳-۳۶.
۲۱. رحیمی‌زاده حسینی، سیدعلی؛ داورپناه، محمدرضا. «بررسی نیازهای اطلاعاتی کارکنان سازمان تأمین اجتماعی؛ اداره کل استان خراسان و شعب پنجگانه مشهد». **کتابداری و اطلاع‌رسانی**، دوره هشتم، ۲ (تابستان ۱۳۸۴): ۹۱-۱۱۴.
۲۲. رستمی فروشانی، مرضیه. «رفتار اطلاع‌یابی معلمین پژوهنده در نواحی آموزش و پرورش شهر شیراز». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی،

- دانشگاه شیراز، ۱۳۸۲.
۲۳. زمانی میاندشتی، ناصر. «بررسی عوامل موثر بر رفتار اطلاع‌یابی مدیران و کارشناسان ترویج کشاورزی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۸۲.
۲۴. سلیمی، پروانه. «بررسی رفتار اطلاع‌یابی کارکنان متخصص راه آهن جمهوری اسلامی ایران در کتابخانه‌های وابسته به راه آهن و مراکز اطلاع‌رسانی وابسته به آن». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، ۱۳۸۰.
۲۵. شربت‌ملکی، محمدرحیم. «بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، ۱۳۸۱.
۲۶. صفیری‌راد، فاطمه. «بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز و نقش کتابخانه‌ها در تأمین این نیازها». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، ۱۳۷۹.
۲۷. طلاچی، هما. «نیازهای اطلاعاتی متخصصان حوزه علوم پزشکی در ایران و جهان». **فصلنامه کتاب**، دوره هفتم، ۴ (زمستان ۱۳۷۵): ۴۳-۵۸.
۲۸. طهماسبی، مرضیه. «رفتارهای اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی و دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه‌های شهر ساری». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، ۱۳۸۱.
۲۹. عینی، اکرم. «بررسی نیازهای اطلاعاتی مدیران و کارشناسان سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، ۱۳۸۰.
۳۰. قیاسی، میترا. «بررسی نیاز اعضای هیئت علمی به منابع اطلاعاتی در دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران، تهران و شهید بهشتی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، ۱۳۷۴.
۳۱. کواکس، میتا. «توسعه فرهنگی و سیستم اطلاع‌رسانی». ترجمه سالار کسرابی. در: نجاتی، محمود. **اطلاع‌رسانی و فرهنگ**. تهران: خانه کتاب، ۱۳۸۰.
۳۲. کومار، کریشان. **روش‌های پژوهش در کتابداری و اطلاع‌رسانی**. ترجمه فاطمه رها دوست؛ با همکاری فریبرز خسروی. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱.
۳۳. محمدی ری‌شهری، محمد. **اخلاق مدیریت در اسلام**. تهران: دارالحدیث، ۱۳۷۵.
۳۴. مختارپور، رضا. «بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی پرستاران شاغل در بیمارستانهای آموزشی شهرستان رشت». **اطلاع‌یابی و اطلاع‌رسانی**، دوره دوم، ۶ (فروردین ۱۳۸۷): ۷۱-۷۷.
۳۵. معصومی، فرناز. «بررسی نیازهای اطلاعاتی متخصصان علوم دارویی و ارائه الگوی مناسب جهت الگوی مناسب جهت رفع نیاز آنان». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۱۳۷۱.
۳۶. مکی‌زاده تفتی، بی‌بی فاطمه. «بررسی نیازهای اطلاعاتی اساتید محقق دانشگاه شیراز». پایان‌نامه

- کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، ۱۳۷۶.
۳۷. میرجود، حسین. «بررسی رفتار اطلاع‌یابی و نیازهای اطلاعاتی نمایندگان مجلس دوره ششم». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، ۱۳۸۲.
۳۸. میهن‌دوست، مرضیه. «بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد و کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.
۳۹. نصیری، ماریا. «بررسی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بهبهان و تأثیر استادان بر الگوهای اطلاع‌یابی آنها». *کتابداری، دوره بیستم*، ۳ و ۴ (بهار و تابستان ۱۳۸۴): ۱۵۳-۱۸۱.
۴۰. نعمتی، منیژه. «بررسی رفتار اطلاع‌یابی محققان علوم زلزله در پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله در شهر تهران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، ۱۳۸۰.
۴۱. نورمحمدی، حمزه‌علی. «مطالعه رفتار اطلاع‌یابی متخصصان مراکز تحقیقات، مهندسی وزارت جهاد سازندگی در کسب اطلاعات علمی و فنی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۶.
۴۲. نوروزی‌چالکی، عبدالرضا. «رفتارهای اطلاع‌یابی پژوهشگران مراجعه‌کننده به World Wide Web از طریق تماس با شبکه جهانی اینترنت مستقر در دانشگاه تربیت مدرس». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۹.
۴۳. نوشین‌فرد، فاطمه. «بررسی عوامل فردی مرتبط با رفتار اطلاع‌یابی مراکز پژوهشی کشور». پایان‌نامه دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، ۱۳۸۲.
۴۴. ویکری، برایان؛ ویکری، الینا. *علم اطلاع‌رسانی در نظر و عمل*. ترجمه عبدالحسین فرج‌پهلوی. مشهد: دانشگاه فردوسی، ۱۳۸۰.
۴۵. یاری‌زنگنه، مرضیه. «بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه خلیج فارس». *اطلاع‌شناسی، دوره سوم*، ۱ و ۲ (پاییز و زمستان ۱۳۸۴): ۱۳۷-۱۵۶.
۴۶. یونسی نادری، اکرم. «بررسی رفتار اطلاع‌یابی مراجعه‌کنندگان کتابخانه عمومی زیرنظر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی شهر تهران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، ۱۳۸۳.
47. Abou - Auda, Hisham S. "Information seeking behaviors and attitudes of physicians toward drug information centers in Saudi Arabia". *Saudi Medical Journal*, Vol.29, No.1 (2008): 477- 487. [on-line]. Available: <http://www.smg.org.sa>
48. Agosto, Denise E.; Hughes-Hassel, Sandra. "People, places, and questions: an investigation of the everyday life information-seeking behaviors of urban young adults". *Library and Information Science Research*, Vol.27,

2001.

54. Jorosi, Boemo Nlayidzi. "The information needs and information seeking behaviours of SME managers in Boswana". *Libri*, No.56 (May 2006): 97- 107.

55. Kuntz, Lucy. "On line resourses and the informatinon seeking process". 1999. [on-line]. Available: <http://wwwlib.umi.com/dissertation/fullcit/9931294>

56. Lawrence, Steve. "Online or invisible". *Nature*, Vol.411, No.6837 (2001). [on-line]. Available: <http://citeseer.ist.psu.edu/online-nature01>

57. Leckie, G.J.; Pettigrew, Karen E.; Sylvain, Christian. "Modeling the information seeking of professionals: a general model derived form research on engineering, health car professionals and lawyers". *Library Quarterly*, Vol.66, No.2 (1996): 161- 193.

58. Meadows, Jack. "Fifty years of UK research in information science". *Journal of Information Science*, Vol.34, No.4 (2008): 1- 16.

59. Meho, Lokman I.; Haas, Stephanie W. "Information-seeking behavior and use of social science faculty studying stateless nations: a case study". *Library & Information Science Research*, Vol.23, No.1 (2001): 5- 25.

60. The New Zealand Federation of Ethnic Councils. "Nau mai haere mai ki Aotearoa: information seeking behavior of

No.2 (2005):141- 163. [on-line]. Available: <http://www.sciencedirect.com>

49. Anwar, Mumtaz A.; Al-Ansari, Husain; Abdullah, Abdullahnaser. "Information seeking behavior of Kuwaiti journalists". *Libri*, No.54 (2004): 228- 236.

50. Fairer-Wessels, F.A. "Basic community information needs of urban black women in Mamelodi, Pretoria, South Africa". *South African Journal of Library and Information Science*, Vol.58, No.4 (1990): 359- 369. [on-line]. Available: <http://www.liasa.org.za/publications/sajlis.pha>

51. Ford, N.; Miller, D.; Moss, N. "The role of individual difference internet searching: an empirical Study". *Journal of the American Society for Information science and Technology*, Vol.52, No.12 (2001): 1049- 1066.

52. Franncis, Hannah. "The Information seeking behavior of social science faculty at the University of the West Indies". *The Journal of Academic Librarianship*, Vol.31, No.1 (Jan.2005): 67- 72.

53. Glesson, Amy C. "Information-seeking behavior of scientists and their adaptation to electronic journals". A Master paper for the M.S. in L.S. degree, Faculty of the School of Information and Library Science, University of North Carolina,

Science Research, No.25 (2003): 127- 142.

66. Wiberley, Stephen. E.; Jones, William G. "Patterns of information seeking in the humanities". *College & Research Libraries*, Vol.50, No.6 (Nov. 1989): 638- 645.

67. Wilson, T.D. "Human information behavior". *Special Issue on Information Science Research*, Vol.3, No.2 (2000): 49- 55.

68. Wilson, T.D.; Streatfield, D. R. "Human information behavior". *Special Issue on Information Science Research*, Vol.3, No.2 (2000): 50- 57. Quoted in:

فتاحی، رحمت‌الله. «سواد اطلاعاتی و بهسازی رفتار اطلاع‌یابی پژوهشگران: ضرورت ادغام سواد اطلاعاتی...». در همایش آموزش استفاده‌کنندگان و توسعه سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌ها، مراکز اطلاع‌رسانی و موزه‌ها (مشهد ۲۱ خرداد ماه ۱۳۸۳)، مجموعه مقاله‌ها. به کوشش رحمت‌الله فتاحی. مشهد: آستان قدس رضوی، سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مراکز اسناد، ۱۳۸۳.

69. Zach, Lisl. "When is "Enough" Enough? An investigation of information-seeking and stopping behavior of senior arts administrators". The Dissertation of Degree of Ph.D of Information and Library Science, The College of Information Studies, University of Maryland, 2002. [on-line]. Available: [http:// www. Lib. Umi.Com/ dissertation/ falleit](http://www.Lib.Umi.Com/dissertation/falleit)

تاریخ تأیید: ۱۳۸۷/۷/۸

New Zealand immigrants". The center for applied cross- cultural research, Victoria University of Wellington. 2007. [on-line]. Available: [http:// WWW.nzfec.org.nz](http://WWW.nzfec.org.nz)

61. Ocheibi, Jonathan A.; Buba, Abba. "Information needs and information gathering behavior of medical doctors in maiclugari, Nigeria". *Journal of Educational Media& Library Science*, Vol.40, No.4 (Jun. 2003): 417- 427. [on-line]. Available: <http://www.research.dils.tku.tw/foemls>

62. Sridhar, M.S. "Information seeking behavior of the Indian space technologists". *Library Science with a Slant to Documentation and Information Studies*, Vol.26, No.2 (Jun. 1989): 127- 165.

63. Thompson, Amy J. "Information seeking behavior of distance education students". A master paper for the M.S in library Science degree, Faculty of the school of information and library science, University of North Carolina Chapel Hill, 2007.

64. Whitmire, Ethelene. "Disciplinary differences and undergraduates information-seeking behavior". *Journal of the American Society for information Science and Technology*, Vol. 53, No.8 (Jun. 2002): 631- 638.

65. Ibid. "Epistemological beliefs and the information-seeking behavior of undergraduates". *Library& Information*